

VÁŽENÉ DÁMY, VÁŽENÍ PÁNI.

Práve sa pozeráte na prvé číslo mesačníka Inštitútu hospodárskej politiky. Pravidelne Vám prostredníctvom neho budeme prinášať naše pohľady

na témy, ktoré hýbu verejnými financiami. Chceme sa však na problematiku, o ktorej si mnohí myslíme, že už niečo k tomu dodať a že už všetko bolo povedané a napísané, pozrieť tak trochu inak. Príkladom tohto prístupu sú aj dve témy, ktoré rozoberáme v aktuálnom čísle mesačníka. Prvou z nich je pohľad na rozpočet na nasledujúce tri roky v porovnaní s rozpočtom od roku 2007 do roku 2010, avšak z pohľadu výdavkových politík. Porovnávame totiž akú váhu prisudzovali súčasná a minulé vláda oblastiam, ako je školstvo, zdravotníctvo, sociálna politika, ale aj oblasti železničnej dopravy, či protipovodňovej ochrany, avšak len z pohľadu štátneho rozpočtu jednotlivých rozpočtových kapitol, teda len do tej miery, do akej má vláda priamy vplyv na to, koľko peňazí venuje tej, či onej oblasti. Druhou témou, ktorá otvára nové pohľady, je euroval. Eurostat totiž minulý týždeň rozhodol, že euroval ovplyvní negatívne verejný dlh krajín, ktoré sú jeho súčasťou. V podmienkach Slovenska to bude znamenať zvýšenie verejného dlhu zatiaľ o 45 mil. eur. Veríme, že témy, ktoré budú každý mesiac na stránkach mesačníka IHP, podnietia diskusiu o nich a o to práve ide.

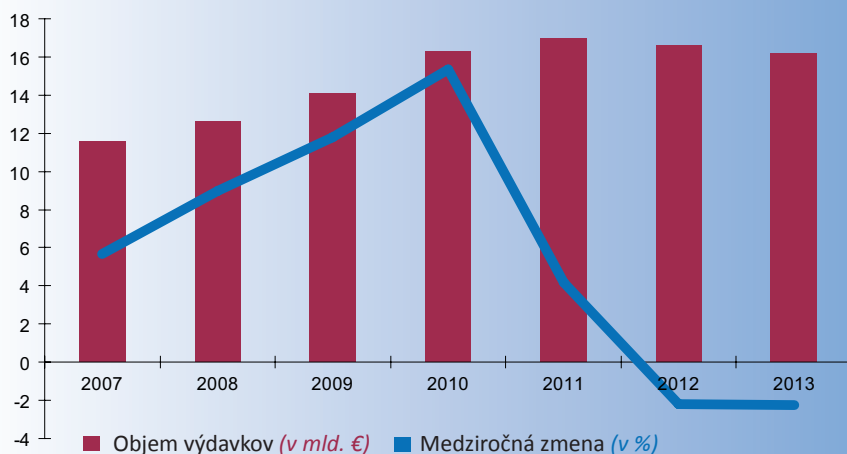
František Palko
riaditeľ IHP

Fakty o rozpočtových prioritách vlád

Vývoj celkového objemu výdavkov štátneho rozpočtu v období rokov 2007 až 2013, teda rozpočtového balíka, na ktorý má vláda priamy vplyv, bol ovplyvnený hlavnými ekonomicko-politickými témami jednotlivých etáp vo vývoji slovenskej ekonomiky. Pri pohľade na jeho medziročnú zmenu možno zreteľne badať tri

10%, rok 2007 bol dokonca rokom s nárastom výdavkov týchto zložiek verejnej správy len o niečo vyšší ako 5%. Po tomto období, kedy Európska komisia a Európska centrálna banka vo svojej konvergenčnej správe v roku 2008 zhodnotila, že Slovensko spĺňa fiškálne konvergenčné kritérium, a to nielen nominál-

Výdavky štátneho rozpočtu

významné momenty, ktoré ovplyvnili charakter rozpočtovej politiky. Prvým z nich je etapa prípravy na vstup do eurozóny, keď v roku 2007 a 2008 celkový nárast výdavkov ministerstiev a ďalších štátnych úradov pod priamym finančným patronátom vlády nedosahoval ani

ne, ale aj udržateľne, nastalo obdobie negatívneho zvratu. Deficit slovenských verejných financií bol v čase tohto hodnotenia o 0,7% pod maximálnou maastrichtskou hranicou.

Pokračovanie na str. 2

Euroval zvyšuje dlh Slovensku

Prvý test Európskeho fondu finančnej stability (EFSF) na finančnom trhu dopadol úspešne. Minulý týždeň s veľkým prehľadom získal na tri roky 5 miliárd eur.

Dopyt o nové cenné papiere s ratingom AAA pritom bol takmer 9-krát vyšší a aukcie sa zúčastnilo približne 500 záujemcov. Rovnako výnos 2,89 % možno považovať za úspech. Vynútená

požiadavka Írska vo výške 3,3 miliardy eur je tak splnená a z EFSF do ostrovnej krajiny poputuje v budúcnosti už len 14,2 miliárd, pričom celkový záchraný program pre Dublin má hodnotu 85 miliárd eur. Navyše nie tak dávno úspešne získali zdroje na trhu aj Portugalsko a Španielsko.

DÔVOD NA RADOSŤ?

Zdá sa, že všetci sú spokojní. Je ale naozaj dôvod na radosť?

Pokračovanie na str. 5

Dokončenie zo str. 1

Prílišná otvorenosť slovenskej ekonomiky a nevyvážená štruktúra hrubého domáceho produktu sa v rokoch 2009 a 2010 ukázali ako nesmierne rizikový faktor v čase globálnej ekonomickej krízy, ktorý môže veľmi vážne podlomiť udržateľnosť verejných financií. Deficit verejných financií stúpil v roku 2009 medziročne o viac ako trojnásobok a dosiahol tak až 7,9% HDP, čo je o zhruba 2 p.b. ako v tom čase priemer EÚ. V tom období došlo k výraznému nárastu výdavkov centrálnej vlády, ktorý prekročil v porovnaní s rokom 2008 zhruba 1,5 mld. eur, teda takmer 12%. Tento vývoj sa podpísal aj pod nárast pomeru celkových výdavkov verejného sektora k hrubému domácejmu produktu, keď sme medziročne postúpili o takmer 6 p.b., a keď rozpočtované výdavky všetkých zložiek verejných financií dosiahli až 41% podiel na hrubom domácom produkte. Tendencia nárastu výdavkov pokračovala aj v nasledujúcom roku, dokonca ešte dynamickejšie, pretože nárast výdavkov dosiahol niečo viac ako 2,2 mld. eur, teda viac ako 15%. Faktom však je, že pri tomto náraste zohráva významnú úlohu úhrada deficitu v Sociálnej poisťovni vo výške 1,5 mld. euro, a to prvýkrát priamo zo štátneho rozpočtu. Rok

2010 bol navyše rokom, ktorý okrem spamätávania sa z krízy bol v znamení volieb, pričom vlády si ho podelili z hľadiska času rovným dielom s výsledkom deficitu verejných financií zhruba na úrovni predchádzajúceho roka. Tretím momentom, ktorý dodáva charakter rozpočtovej politiky, je ohlásená fiškálna konsolidácia vlády, ktorej plány sú predstreté v schválenom rozpočte na nasledujúce tri roky. Prvý celý rok novej vlády je v znamení viac ako 4% nárastu výdavkov týchto subjektov štátnej správy, ktoré sú pod jej gesciou. Nárast výdavkov, ktorý v roku 2011 prevyšuje medziročne 682 mil. eur, by mal byť podľa vládnych plánov v nasledujúcom trojročnom období posledným rokom, kedy by mali výdavky rásť. Na tomto náraste má nepochybne vplyv aj zvýšený rozpočtový objem EÚ peňazí so zhruba pol miliardovým medziročným nárastom. V rokoch 2012 a 2013 by sa výdavky centrálnej vlády mali každý rok znižovať zhruba o 370 mil. euro, teda o niečo viac ako 2% ročne. Rok 2013 by podľa vládnych plánov mal byť rokom, kedy by sme sa mali vysporiadať s nadmerným deficitom a dostať sa tak na úroveň aspoň roku 2008 a pokračovať v stratégii vyrovnaného rozpočtovania. Výdavky celej verejnej správy by tak mali predstavovať už len necelých 34% hrubého domáceho produktu.

ZDRAVOTNÍCTVO

Zdravotníctvo je oblasťou, ktorá si v dôsledku chronického zadlžovania vyžaduje veľmi hlboké štrukturálne zmeny, preto hodnotenie efektívnosti jeho fungovania nie je primárne možné odvodzovať od výšky verejných zdrojov. Vláda má priamy vplyv iba na tie zdroje, ktoré pochádzajú z rozpočtovej kapitoly Ministerstva zdravotníctva SR, pričom najvýznamnejšou jej položkou je výška poistného plateného štátom.

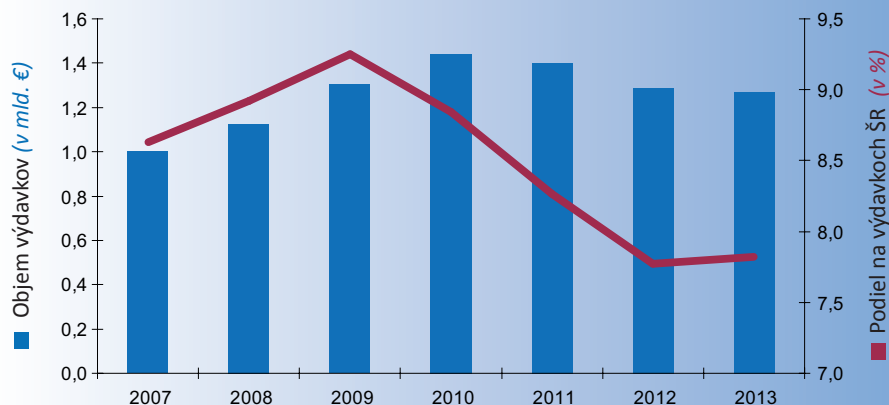
Podiel výdavkov tohto ministerstva na celkových výdavkoch centrálnej vlády v sledovanom období osciluje okolo 8%. Najúspešnejším

rokom bol aj v tomto prípade krízový rok 2009 s podielom prekračujúcim 9% celkových výdavkov štátneho rozpočtu, vtedy medziročný nárast výdavkov tohto rezortu dosiahol takmer 16% a navýšené zdroje tak dosiahli takmer 0,7 mld. eur.

Roky 2006 až 2009 boli v oblasti zdravotníctva charakteristické postupným nárastom váhy týchto výdavkov na celkovom baliku peňazí, o ktorom rozhoduje vláda. Z úrovne 8% na celkových výdavkoch v roku 2006 sa zdravotnícke zdroje vyšplhali až na 9,3% v roku 2009.

Rok 2010 začal odštartovať zvrät, keď síce došlo k medziročnému nárastu výdavkov v tejto oblasti o viac ako 10%, avšak váha na celkových vládnych výdavkoch sa znížila o 0,5 p.b. Rok 2011 je podľa schváleného rozpočtu rokom zvratu, keď výdavky z Ministerstva zdravotníctva klesnú o 2,6% a váha na celkových výdavkoch dosiahne ďalší medziročný pokles o 0,5 p.b. K najväčšiemu poklesu objemu výdavkov dôjde v roku 2012, a to až o 110 mil. eur, čo tvorí až 8%-ný medziročný pokles. Váha výdavkov tejto sféry na celkových zdrojoch centrálnej vlády poklesne opäť o 0,5 p.b. Tento trend poklesu váhy výdavkov sa zastaví v roku 2013 na úrovni 7,8%, pričom naďalej dôjde k medziročnému poklesu peňazí Ministerstva zdravotníctva o takmer 2%.

Je pravdou, že hlavná časť zdrojov do zdravotníctva pochádza z prijatého poistného v zdravotných poisťovniach, avšak aj tam v rokoch 2011 a 2012 dôjde k poklesu dynamiky nárastu zdrojov, keď napríklad v roku 2012 sa majú zvýšiť celkové zdroje v zdravotníctve o 1,7%, pričom v skutočnosti v roku 2010 oproti minulému roku dosiahol až 4,5%. Bez zmien v systéme fungovania zdravotníckych zariadení (pričom iba ich zmena na akciové spoločnosti problém nemôže vyriešiť) a bez pokračovania zmien v liekovej politike je možné očakávať veľmi vážne problémy v tomto rezorte aj s vážnymi prejavmi nespokojnosti zdravotníckeho personálu.

Zdravotníctvo

ŠKOLSTVO, VEDA A VÝSKUM

Rok	Objem výdavkov (v mil. eur)	Medziročná zmena (v %)	Podiel na výdavkoch ŠR (v %)
2006	1,675		15,28
2007	1,758	4,9	15,18
2008	1,903	8,3	15,08
2009	2,234	17,4	15,83
2010	2,414	8,0	14,83
2011	2,383	-1,3	14,05
2012	2,297	-3,6	13,85
2013	2,299	0,1	14,18

Pre každú vládu od roku 1999 bola oblasť školstva, vedy a výskumu v reformných programoch prioritou. Pri analýze výdavkových politik doterajších vlád táto priorita nie vždy našla svoje zhmotnenie v plánovanom objeme verejných výdavkov. Vláda má vplyv na túto oblasť prostredníctvom dvoch rozpočtových kapitol, a to Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a Slovenskej akadémie vied. Pri sledovaní hodnoteného obdobia bol paradoxne krízový rok 2009 k tejto oblasti najštedrejší. Nárast štátnych výdavkov oproti roku 2008 v prípade MŠVVŠ a SAV kumulatívne dosiahol vtedy výšku až zhruba 330 mil. eur, a tak s viac ako 17% medziročným rastom prevyšil rast celkových výdavkov štát-

napriek medziročnému nárastu celkových výdavkov štátneho rozpočtu o viac ako 4% klesá objem výdavkov na tieto dve rozpočtové kapitoly o 1,3% oproti roku rozpočtu roku 2010 a dokonca v roku 2012 je prepád výdavkov na medziročnej báze až vo výške 3,6%. Medziročný pokles výdavkov na túto oblasť sa premieta aj do zníženie ich váhy na celkovom vládnom balíku peňazí. V roku 2012 bude ich váha predstavovať necelých 13,9%, zatiaľ čo napríklad v roku 2009 to bolo takmer 16%.

Školstvo, veda a výskum pritom patria podľa Národného programu reforiem 2010, ktorý schválila súčasná vláda medzi priorit, navyše podľa stratégie Európa 2020 majú predstavovať výdavky na vedu a výskum až 3% HDP, pričom na Slovensku tento podiel nedosahuje ani 1%, a tak naďalej obsadzujeme v tejto oblasti posledné priečky krajín OECD.

SOCIÁLNA POLITIKA

Zo schváleného rozpočtu na najbližšie tri roky vyplýva, že v tejto oblasti z hľadiska váhy na celkových výdavkoch vlády bol rok 2007 najvýraznejším obdobím, pretože takmer 15% výdavkov, o ktorých rozhodovala vláda, bola plánovaná na sociálnu politiku. Výdavky vlády na sociálnu politiku i napriek miernemu medziročnému rastu v období rokov 2011 až 2013 totiž znižujú svoju váhu na celkových výdavkoch. K najvýraznejšiemu prepádu tejto váhy má dôjsť podľa schváleného rozpočtu v roku 2011 na najnižšiu úroveň v hodnote-

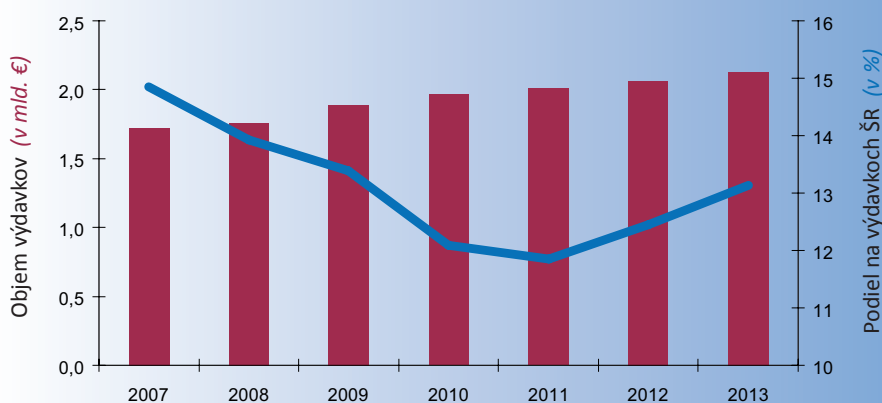
litiku budú mierne rásť z úrovne 2,8% z roku 2012 na úroveň 3,1% v roku 2013. Z hľadiska medziročného nárastu sociálnych výdavkov najvyššiu, takmer 8%, úroveň bol najvýraznejší krízový rok 2009, čo súviselo s politikou vtedajšej vlády pri eliminovaní dopadov ekonomickej krízy na obyvateľstvo.

PODPORA BÝVANIA

Rok	Objem výdavkov (v mil. eur)	Medziročná zmena (v %)	Podiel na výdavkoch ŠR (v %)
2006	219,01		2,0
2007	203,81	-6,9	1,8
2008	197,57	-3,1	1,6
2009	200,90	1,7	1,4
2010	174,24	-13,3	1,1
2011	159,25	-8,6	0,9
2012	145,88	-8,4	0,9
2013	146,88	0,7	0,9

Oblasť podpory bývania veľmi úzko súvisí s problematikou pracovnej mobility. Štúdia OECD z roku 2006, ktorá sa zaoberala oblasťou nájomného bývania na Slovensku z hľadiska ekonomického rozvoja, poukázala na závažný nedostatok, ktorý spočíva v príliš nízkom podiele nájomného bývania. Ľudia nie sú príliš ochotní cestovať za prácou do iných regiónov, ak musia opustiť svoj byt, ktorý

Sociálna politika

neho rozpočtu o 6 p.b. Rok 2010 bol z hľadiska rozpočtu tiež v znamení dynamiky nárastu výdavkov v tejto sfére, aj keď sa zmiernil medziročne na 8%, avšak výdavky na vedu a techniku zaznamenali s nárastom 170 mil. eur ročne - viac ako 60%-né zvýšenie. Týmto krokom došlo k posunu pomeru týchto výdavkov na hrubom domácom produkte z úrovne 0,6% v roku 2009 na úroveň 0,9% HDP v nasledujúcom roku.

K zvratu dochádza počnúc rokom 2011, keď i

nom období vo výške 11,8%, a to i napriek 2%-nému medziročnému nárastu výdavkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. O rok neskôr, v roku 2012, sa má postupne zvýšiť a o rok na to presiahnuť úroveň 13%, čo i napriek tomu je to okrem roku 2010 najnižšia váha výdavkov na sociálnu politiku na celkových vládných výdavkoch.

I napriek poklesu celkových výdavkov vlády v rokoch 2012 a 2013 výdavky na sociálnu po-

vlastnia. Paradoxne i napriek tomu, že pracovná mobilita je súčasťou všetkých reformných dokumentov všetkých doterajších vlád, táto oblasť permanentne zaznamenáva nielen znižovanie medziročného nárastu výdavkov do oblasti nájomného bývania, ale aj znižovanie výdavkov vôbec.

Rozpočet na rok 2010 dokonca znížil štátnu podporu v tejto sfére o viac ako 13% a váha tohto výdavkového titulu na celkových vládnych výdavkoch poklesla v danom roku o 0,9 p.b. oproti roku 2006, pričom v roku 2006 váha týchto výdavkov neprekročila ani 2%. Radikálne znižovanie výdavkov v oblasti bývania pokračuje intenzívnym tempom aj v roku 2011 o zhruba 14 mil. eur, teda medziročný pokles výdavkov predstavuje viac ako 8%. Váha týchto výdavkov na vládnom rozpočte v nasledujúcich troch rokoch má klesnúť pod úroveň 1%.

Je preto otázka, či podpora hypoték a stavbebného sporenia formou štátnej prémie, či bonifikácie úverov je efektívnym riešením v bytovej politike, vzhľadom na to, že pri tejto forme podpory sa naďalej prehľbuje nepomer medzi nájomným bývaním a vlastným bývaním, čo dozaista nepomáha pracovnej mobilite.

REGIONÁLNY ROZVOJ

V podmienkach regionálnych disparít na Slovensku je otázka regionálneho rozvoja z hľadiska udržateľného ekonomického rastu jedna z kľúčových tém. Tomuto faktoru v tomto prípade zodpovedá aj rozpočtová politika, pre ktorú je charakteristické v danej oblasti nielen jej medziročné zvyšovanie výdavkov, ale postupné zvyšovanie váhy na celkovom vládnom balíku peňazí. Zatiaľ čo v roku 2007 bol podiel tohto výdavkového titulu na celkových vládnych výdavkoch len 0,8%, podľa rozpočtových plánov súčasnej vlády sa má zvýšiť takmer štvornásobne až na 2,6%. Z hľadiska medziročných nárastov výdavkov na regionálny rozvoj sú kľúčové roky 2008 až s viac ako 64%-ným a rok 2010 s takmer 90%-ným rastom. Faktom však tiež je skutočnosť, že prakticky takmer celý balík peňazí,

Rok	Objem výdavkov (v mil. eur)	Medziročná zmena (v %)	Podiel na výdavkoch SR (v %)
2006	81,85		0,7
2007	87,98	7,5	0,8
2008	142,85	62,4	1,1
2009	156,78	9,8	1,1
2010	296,80	89,3	1,8
2011	372,21	25,4	2,2
2012	428,10	15,0	2,6
2013	389,99	-8,9	2,4

ktorý do tejto oblasti prúdi, tvoria zdroje EÚ, hlavne zdroje v rámci Regionálneho operačného programu. Tento záver jasne potvrdzuje rok 2013, kedy sa predpokladá prvýkrát medziročný pokles výdavkov na tento účel o takmer 9% v dôsledku vyčerpania zdrojov EÚ. I napriek tomuto poklesu výdavkov by sa ich podiel na celkových výdavkoch centrálnej vlády mal udržať nad 2%.

VODNÉ HOSPODÁRSTVO

Povodne každoročne prinášajú škody na majetku a, žiaľ, došlo už aj k obetiam na životoch ľudí. Ich dôsledkom je prirodzene aj mobilizácia zdrojov na odstraňovanie ich následkov, pričom pri každej doterajšej vláde bol tento proces sprevádzaný bránim rozpočtovaných peňazí od iných ministerstiev alebo štátnych

Rok	Objem výdavkov (v mil. eur)	Medziročná zmena (v %)	Podiel na výdavkoch SR (v %)
2006	241,48		2,2
2007	118,99	-50,7	1,0
2008	204,74	72,1	1,6
2009	216,53	5,8	1,5
2010	233,94	8,0	1,4
2011	428,69	83,2	2,5
2012	164,33	-61,7	1,0
2013	158,56	-3,5	1,0

úradov. Prevencia je preto jediným východiskom, ako znižovať nielen škody na majetku či na životoch ľudí, ale aj pred neriadeným finančným riadením v danej oblasti.

I napriek tomu, že táto skutočnosť je neustále sa opakujúcim javom, nikdy v doterajšej histórii Slovenska nedošlo k plynulému naplneniu rôznych vládnych stratégií, koncepcií, či akčných plánov. Svedčí o tom napríklad rok 2007, keď výdavky Ministerstva životného prostredia SR poklesli medziročne na vodné hospodárstvo o viac ako 50%, čo v peňažnom vyjadrení znamená zhruba 120 mil. eur. Rok na to došlo k viac ako 70%-nému nárastu výdavkov tejto oblasti a zvýšeniu váhy na celkovom vládnom balíku o 0,6 p.b. na úroveň 1,6%.

Protipovodňové opatrenia majú byť prioritou

ako pri doterajších vládoch, tak aj pri tejto súčasnej. Nárast výdavkov v roku 2011 o viac ako 80% oproti roku 2010 a zvýšenie ich váhy na celkovom štátnom rozpočte na 2,5% z úrovne 1,4% z roku 2010 napovedá, že by to aj tak mohlo byť. Pri detailnejšom skúmaní rozpočtových cieľov v tejto sfére v ďalšom období však možno zaznamenať opak. Prudký nárast výdavkov totiž vystrieda ich prudký medziročný pokles o viac ako 60% a zníženie ich váhy na štátnom rozpočte na úroveň roku 2007, teda na úroveň iba 1%. Tieto rozpočtové ciele v oblasti vodného hospodárstva zakladajú dôvodné obavy, že tvorba preventívnych protipovodňových opatrení sa môže vrátiť opäť do ad hoc riešení, ktoré Slovensko pozná z doterajšieho vývoja.

ŽELEZNICE

Železničná doprava je v súčasnosti centrom pozornosti vlády a sociálnych partnerov. Dlhodobé odkladanie riešenia nahromadených problémov zákonite muselo vyústiť do súčasnej ekonomickej situácie všetkých troch štátnych železničných spoločností. Z hľadiska

Rok	Objem výdavkov (v mld. eur)	Medziročná zmena (v %)	Podiel na výdavkoch SR (v %)
2006	441,48		4,0
2007	411,60	-6,8	3,6
2008	368,45	-10,5	2,9
2009	433,73	17,7	3,1
2010	602,73	39,0	3,7
2011	633,56	5,1	3,7
2012	724,47	14,3	4,4
2013	611,96	-15,5	3,8

miery finančnej podpory vlády v tejto oblasti možno konštatovať, že váha významu týchto výdavkov bude podľa schváleného rozpočtu rásť z úrovne 3,7% z roku 2011 na 4,4% váhy v roku 2012 s následným poklesom o rok neskôr na 3,8%, čo i napriek tomu poklesu to predstavuje v hodnotenom období jednu z najvyšších váh železničných výdavkov vlády. Problémom železničných spoločností, ktoré vyvoláva rozpočtové pnutia, je výrazný podiel fixných výdavkov na celkových výdavkoch železničných spoločností. I napriek rušeniu niektorých železničných spojov a zníženia ceny za prepravnú cestu, či zníženia počtu zamestnancov nebude možné očakávať vyriešenie finančného problému železníc. Podstatné bude naplniť čo najviac existujúce kapacity osobných, či nákladných vozňov na železničnú dopravu.

Tabuľky a grafy boli spracované na základe vlastných výpočtov a z rozpočtov verejnej správy z rokov 2006 až 2013 a zo štátnych záverečných účtov z rokov 2006 – 2013

František Palko, Ľubomír Nebeský

Euroval zvyšuje dlh Slovensku

Dokončenie zo str. 1

Čo stojí za obrovským dopytom zo strany investorov? Je to naozaj „dôvera v stratégiu, prijatú v snahe o obnovenie finančnej stability v eurozóne“, ako sa vyjadril šéf fondu Klaus Regling? Možno. Významný vplyv ale majú pravdepodobne aj pravidlá kapitálovej primeranosti Basel III. Tie hovoria, že dlhopis s trocha Áčkami je bezrizikový cenný papier, a preto potenciálny investor nemusí držať dodatočný kapitál. Aj to mohol byť dôvod obrovského záujmu investorov. Problémom však je, že dlhopis EFSF so sebou nesie riziko. A nie len jedno. Je tu riziko zníženia ratingu Francúzska, a/alebo prípadné dobrovoľné vystúpenie krajiny s AAA ratingom z fondu finančnej stability.

EUROVAL NAVYŠUJE DLH SLOVENSKU

Niektro sa teší, niekto možno nie. Úspešná aukcia dlhopisov zvýši hrubé zahraničné zadĺženie všetkých krajín eurozóny. Aj Slovenska. Eurostat totiž rozhodol, že predaj dlhopisov cez euroval sa bude započítavať do dlhu krajín eurozóny podľa kľúča, na základe ktorého jednotlivé štáty ručia za 440 miliardový Európsky fond finančnej stability. Eurostat to zdôvodnil tým, že EFSF nie je ani štátom, ani oficiálnou európskou alebo medzinárodnou inštitúciou. Na druhej strane úroky, marže a poplatky plynúce z úveru pre problémovú krajinu, pôjdu na účty členských krajín a budú mať pozitívny dopad na verejné financie. Pre Slovensko minulotýždňová aukcia dlhopisov fondu znamená v hrubom vyjadrení zvýše-

nie dlhu o približne 45 miliónov eur. Keďže ratingové agentúry uznávajú záruky len od krajín s najvyšším ratingom, EFSF je schopný poskytnúť krajinám s problémami len 250 miliárd eur. Intenzívne sa už ale uvažuje o spôsoboch, ako naplniť kapacitu eurovalu až do objemu dohodnutého v máji 2010, teda 440 miliárd eur. Za predpokladu, že by sa to podarilo a naozaj by sa celý potenciál použil pre niektoré krajiny, zverejnené nové pravidlá Eurostatu znamenajú zvýšenie zahraničného dlhu napríklad Francúzska nad hranicu 90 percent HDP, či Talianska na 130 %. V tomto prípade už možno uvažovať aj o znížení ratingu týchto krajín, čím sa dostávame opäť k problému „bezrizikovosti“ dlhopisov EFSF. Slovensko by sa tým pravdepodobne dostane nad 50 percentnú hranicu zadĺženia na HDP oproti 45,6 percentám plánovaného hrubému zadĺženia v tomto roku.

NAOZAJ EUROVAL POMÁHA?

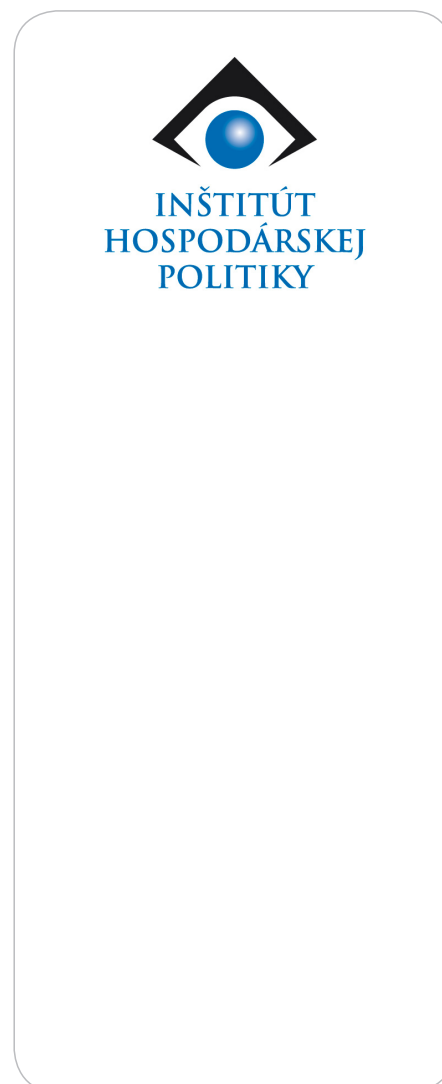
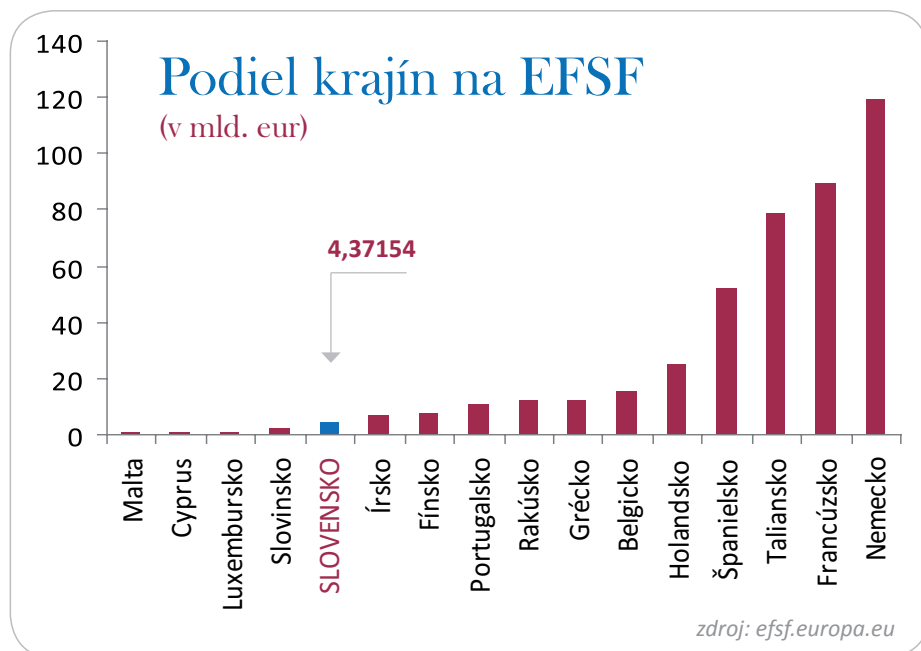
Zatiaľ čo si EFSF požičal za 2,89 %, Írsko mu bude musieť zaplatiť 5,8 %. Ak sa podmienky nezmenia, s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou môžeme tvrdiť, že horúcimi kandidátmi na default budú tak Gréci ako aj Íri. Euroval tak utrpenie štátov len predlžuje, nelieči. Pri takejto úrokovej sadzbe sa šanca, že sa krajiny dostanú z úverovej krízy, výrazne znižuje (pri zohľadnení odhadov rastu jednotlivých ekonomík a vývoja verejných financií). Hoci celkové náklady za zdroje z eurovalu pre krajiny lacnejšie, ako si môžu požičať na trhu, sú

stále vysoké. Ak teda euroval chce krajinám pomôcť, jeho marže by sa mali znížiť.

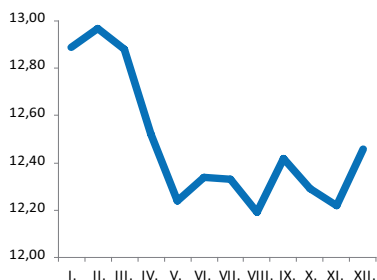
Minulý týždeň s touto možnosťou prišiel štátny tajomník nemeckého ministerstva financií Joerg Asmussen. Povedal, že nižšie sadzby pre Írsko a Grécko sú možné, avšak krajiny budú musieť aplikovať nové fiškálne pravidlá formou ústavných zákonov. Ide o dlhovú brzdu, ktorú Nemci zaviedli v roku 2009 a ktorá stanovuje limit pre deficit.

Na vytvorení EFSF sa dohodli ministri financií EÚ v máji minulého roka. Európska komisia spolu s krajinami eurozóny a Medzinárodným menovým fondom prostredníctvom tohto mechanizmu poskytnú záruky krajinám s finančnými problémami až do výšky 750 miliárd eur. Nakoľko ratingové spoločnosti neuznali celú sumu krajín eurozóny, konečná podoba reformy však bude známa až v marci. Nemecko presadzuje užšiu hospodársku koordináciu, podľa jeho pravidiel a rovnako oveľa automatickejšie sankcie za prekročovanie deficitov verejných financií. Podiel Slovenska na 440-miliardovom balíku krajín eurozóny je takmer 4,4 miliardy eur.

Radko Kuruc

Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)

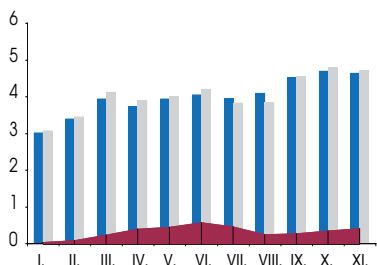
zdroj: ÚPSVaR

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v decembri zvýšil medzimesečne o 1,85 % a dosiahol tak viac ako 381 tisíc osôb. Miera evidovanej nezamestnanosti tak dosiahla 12,46 %. Najvyšší medzimesečný nárast uchádzačov o zamestnanie zaznamenal Žilinský kraj (o 3,67 %) najvyššia miera nezamestnanosti je v Banskobystrickom kraji (18,86 %).

Po sezónnom očistení nárast nezamestnanosti nie je dramatický, zaujímavosťou ale je, že aj napriek výraznému rastu priemyselnej výroby na Slovensku sa zamestnanosť zvyšuje len pomaly a podľa Štatistického úradu sa v novembri

v priemysle zvýšila len o 2 percentá, na druhej strane najvýraznejšie zníženie počtu zamestnaných osôb zaznamenali v novembri v informačných a komunikačných činnostiach o 9,6 % Celkovo za jedenásť mesiacov sa zamestnanosť znížila vo všetkých sektoroch. Začiatok roka bude charakteristický prepúšťaním zamestnancov vo verejnej správe, ale aj sezónny nárast zamestnanosti. Navyše, pozitívny vývoj v priemysle, nové zahraničné investície by mali zamestnanosť zvyšovať už na jar a postupne by sa mala situácia na trhu práce zlepšovať. **rk**

Zahraničný obchod (v mld. eur)

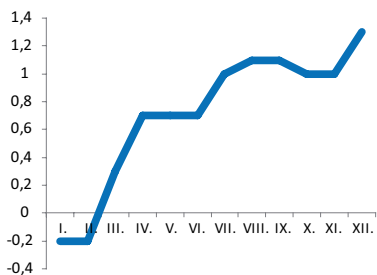

zdroj: ŠÚ SR

Aj napriek krízovému roku sa vlni slovenskému vývozu darilo. Za 11 mesiacov dosiahla bilancia zahraničného obchodu prebytok 479,4 mil. eur. V novembri sa objem vývozu ako aj dovozu zvýšil oproti rovnakému obdobiu predošlého roka o viac ako pätinu (20,6 %, 22,6 %). Očakávaná na celý vlnajšok hovoria o pozitívnom salde na úrovni 0,2 % HDP. Vývoj ekonomiky a samozrejme aj zahraničného obchodu bude závisieť od vývoja u nášho najdôležitejšieho ekonomického partnera – Nemecka. Vlni sa nemeckej ekonomike darilo nad očakávanie, kde veľkú úlohu zohral silný

zahraničný dopyt. Oživenie v Nemecku v minulom roku bolo dokonca tak intenzívne, že nezamestnanosť v najväčšej európskej ekonomike klesla na najnižšiu úroveň od roku 1991. Očakáva sa, že v tomto roku dynamika rastu zahraničného dopytu zrejme mierne oslabne. Pozitívnu správou by ale mal byť očakávaný rast domácej spotreby. Pozitíva nemeckého hospodárstva cítia samozrejme aj ďalšie krajiny Európy, čo by malo pozitívne vplyvať aj na Slovenskú ekonomiku, nakoľko viac ako polovica exportu Slovenska smeruje do Nemecka a ostatných krajín strednej Európy. **rk**

Inflácia (HICP v %)

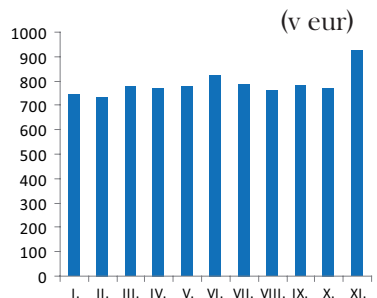
zdroj: ŠÚ SR

Pod nárast cenovej hladiny v posledný minuloročný mesiac sa najviac podpísali potraviny. Tak ako na začiatku vlnajška práve potraviny tlačili na celkovú infláciu smerom nadol a prvé dva mesiace sme dokonca boli svedkami poklesu cien, koniec roka je charakteristický prvým opakom.

Potraviny a nealkoholické nápoje vzrástli v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2009 o 6 percent najmä v dôsledku slabšej úrody a následného rastu cien komodít. V decembri klesli ceny odevov a obuvi, rovnako položka bývanie, voda, električka, plyn a iné palivá. Až

o 2,4 percenta klesli ceny nábytku a vybavenia domácností. Priemerná ročná inflácia tak dosiahla vlni 0,7 percenta, čo je historicky najnižšia hodnota. Priemer EÚ dosiahol 2,6 % a eurozóny 2,2 %. V tomto roku už ale možno očakávať rast cien do štyroch percent. Zverejnené predbežné údaje z Nemecka naznačujú rast cien aj v najväčšej ekonomike eurozóny, januárový index HICP vzrástol o 2 percentá, Belgická inflácia prekonala 3,2 %. Najväčší vplyv na rast cien budú mať ceny komodít a rizikom rastu inflácie je importovaná inflácia. **rk**

Priemerná mesačná mzda v priemysle (v eur)

zdroj: ŠÚ SR

Aj v minulom roku pokračoval rast miezd. V priemysle vzrástla nominálna mzda v priemere za 11 mesiacov minulého roka na 788 eur, za minulý rok sa v priemere zarábalo v priemysle 754 eur. V priemere za jedenásť mesiacov roka 2010 podľa Štatistického úradu SR dosiahla najvyššiu úroveň priemerná nominálna mesačná mzda v informačných a komunikačných činnostiach 1 553 eur, naopak najnižšia (357 eur) bola v činnostiach reštaurácií a pohostinstiev. Oproti roku 2009 sa zvýšila mzda vo všetkých oblastiach hospodárstva. Keďže rast cien bol vlni mierny, aj reálna mzda sa

oproti roku 2009 zvýšila. Reálne sa platy zvýšili medziodčne vo vybraných trhových službách o 5,5 % najmenej v doprave a skladovaní o 0,4 %.

V tomto roku sa očakáva rast miezd menej ako tri percentá a keďže inflácia pravdepodobne presiahne túto hodnotu, budeme pravdepodobne svedkami poklesu reálnych miezd po dlhom období. **rk**

Informácie o IHP

Inštitút hospodárskej politiky je ekonomický think-tank, nezávislá, apolitická a mimovládna nezisková organizácia, založená v októbri 2009 v súlade so Zákonom č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách.

Ekonomické a spoločenské poznanie je nekonečné. Je to priestor, pre ktorý je časová a tematická dimenzia vždy len relatívna. Tento priestor nikdy nemožno ohraničiť len aktuálnymi nositeľmi myšlienok a názorov. Aj preto je prirodzené, že IHP má ambíciu sa angažovať práve v tejto interaktívnej a stále sa vyvíjajúcej oblasti.

IHP chce svojimi aktivitami ako účastníka tretieho sektora prispieť k rozvoju slobodnej spoločnosti, založenej na princípe trhovej ekonomiky, v ktorej slobodu a práva občana považuje za najvýznamnejší demokratický princíp spoločnosti. Komentovaním spoločenského diania predovšetkým v ekonomickej oblasti chce podporiť spoločenskú diskusiu o aktuálnych témach, ktoré sa priamo alebo sprostredkovane dotýkajú občanov. Analýzami hlavne v oblasti verejných financií chce predostrieť argumenty pre odbornú, ale aj laickú verejnosť, ktorými by bolo možné obohatiť názorové spektrum, ktoré by sprevádzalo najmä strategické rozhodnutia orgánov štátnej moci v oblasti hospodárskej politiky.

Hlavnými aktivitami IHP sú:

- tvorba analýz vývoja odvetví verejnej správy
- tvorba analýz jednotlivých zložiek hospodárskej politiky vlády SR
- pravidelné kvartálne hodnotenie vývoja čerpania EÚ fondov
- pravidelné kvartálne hodnotenie vývoja verejných financií
- organizovanie konferencií a seminárov na vybrané ekonomické témy
- mediálna prezentácia výstupov vlastnej práce IHP
- mediálne komentovanie krokov vlády a opozície v ekonomickej oblasti
- organizovanie školení
- vydávanie publikácií

IHP sa zaoberá týmito oblasťami najmä z pohľadu vplyvu na udržateľnosť verejných financií, ekonomického rastu a zvyšovania životnej úrovne obyvateľstva:

- Hospodárska politika: fiškálna politika, dane, odvody, priority hospodárskej politiky
- Verejná správa: optimalizácia a modernizácia štátnej správy, vývoj zamestnanosti vo verejnej správe a odmeňovania, fiškálna decentralizácia
- Hospodárstvo: energetika, dopravná politika, podnikateľské prostredie, cestovný ruch, bytová politika
- Menové a fiškálne aspekty EÚ: Pakt stability a rastu, eurozóna, Európa 2020
- Sociálna politika, Penzijný systém a zdravotníctvo
- Financovanie kultúry, vrátane cirkvi a verejnoprávnych médií, školstvo, veda, výskum a inovácie
- Enviromentálna politika, pôdohospodárstvo a regionálny rozvoj
- Kohézná politika: štrukturálne fondy, Európsky sociálny fond, Kohézny fond
- Finančný trh: banky, poisťovne, kapitálový trh, dohľad nad finančným trhom

František Palko, riaditeľ inštitútu, +421 903 127 688; fpalko@ihp.sk

Radko Kuruc, manažér sekcie finančných trhov, +421 905 484 764; rkuruc@ihp.sk

Ľubomír Nebeský, manažér sekcie verejnej správy, +421 911 282 285; lnebesky@ihp.sk

SÍDLO:

Inštitút hospodárskej politiky, n.o., Rýdziková 1, 841 04 Bratislava, Slovenská republika, IČO: 42166802, DIČ: 2022915070, DPH: SK 2022915070

ADRESA KANCELÁRIE:

Inštitút hospodárskej politiky, n.o., Ventúrska 3, 811 01 Bratislava, Slovenská republika

INŠTITÚT
HOSPODÁRSKEJ
POLITIKY